

La decisió d'avortar als 16

- La interrupció de l'embaràs és una potestat exclusiva de la dona encara que no sigui major d'edat

JOAN J. QUERALT*

EL PERIÒDICO DE CATALUNYA, 4.07.09

La decisió del Govern de modificar la insatisfactòria regulació de la interrupció voluntària de l'embaràs (IVE) ha generat una nova polèmica. Em refereixo que la futura norma projecta no sotmetre a l'aquiescència paterna l'IVE que, dintre dels termes legals, desitgi portar a terme una filla menor de 18 anys però major de 16.

Les raons que s'entreveuen després d'aquesta nova regulació són diverses. Per una banda, una certa coherència amb la resta del dret sanitari, on les altres intervencions se satisfan amb el consentiment autònom d'un major de 16 anys. No és menys rellevant la coordinació amb el dret civil, on el major de 14 anys, excepcionalment, pot contraure vàlid matrimoni. No s'ha d'oblidar, finalment, que la nostra legislació, quan s'aplica a menors d'edat, està sotmesa a l'imperatiu inexcusable de perseguir en primer lloc l'interès del menor afectat, deixant de banda altres consideracions, siguin de l'indole que siguin. Això sense passar per alt que, excepte amb menors de 13 anys, el sexe entre adolescents no està prohibit si no és que hi ha agressió o abús.

Sent el que passa del màxim interès jurídic i sociològic, no es pot passar per alt un aspecte sorprenentment nou perquè la seva incorporació al nostre sistema ha estat molt tardana. Si la sexualitat és un dret de la persona, que ho és, administrar les conseqüències que pugui tenir,

volgudes o no volgudes, també ho és. Aquí radica la novetat contra la qual s'han alçat veus conservadores: la interrupció voluntària de l'embaràs és un dret de la dona que només ella té plena, directa, exclusiva i excloent capacitat per exercir.

La llei s'assenta sobre aquest paradigma. És cert que els drets s'exerceixen sense limitacions quan s'accedeix a la plena majoria d'edat. No obstant, com hem vist, alguns drets són contemplats amb plenitud abans d'arribar als mítics 18 anys. I és lògic que sigui així i no només que ho faci la llei. Els pares deixem, ja en la segona infància o en la preadolescència, que els nostres fills exerceixin determinats drets, com la llibertat d'expressió, de reunió i associació (escollir els amics), comunicació, privacitat... amb grans dosis d'autonomia i un intuïtiu sistema de control. Això engendra unes dosis de complexitat que, si tots els pares en fóssim conscients, segurament no ho hauríem estat, perquè l'educació en llibertat i en la responsabilitat --l'única vàlida-- és la tasca més ciclòpia que es pugui concebre. Estem davant un constant i quotidià salt en el buit, posant a prova l'educació que creiem donar als nostres plançons. No obstant, no totes les relacions familiars surten tal com voldríem; algunes són un mostrar irreductible de patologies. No es tracta que com a conseqüència de la bronca per tornar a casa més enllà de l'hora o per haver fumats d'amagat s'espantoli la relació. És diferent: es tracta que aquesta relació no existeix; o el que és el mateix: el diàleg, base d'una mínima complicitat i confiança, no neix.

La majoria de les vegades, l'adolescent que s'enfronta a un embaràs no desitjat --les causes són irrellevants en aquest moment--, per més pal que li faci, farà el cor fort i en parlarà amb la seva mare i/o el seu pare i els demanarà consell i, sobretot, ajuda, aquella ajuda gratuïta, generosa i

incondicionada que només els pares, si són pares de veritat, poden donar. Amb molts entrebancs potser, la noia obtindrà aquest auxili confortador i prendrà una decisió amb l'ajuda dels seus progenitors, encara que no sigui la que a ells els hauria agradat.

No podem passar per alt que aquesta més o menys Arcàdia familiar no regeix per a totes les noies. I és aquí on la llei ha de prendre partit i ho fa, com és jurídicament preceptiu, pel més feble, aquí la major de 16 anys encara menor d'edat. Així, en el cas que ella no vulgui comptar amb el concurs dels seus pares o tutors en un tràngol tan íntim i dramàtic, ho farà sota la seva exclusiva responsabilitat amb l'assessorament mèdic i assistencial previst a aquest efecte. D'aquesta manera s'aconsegueixen dos objectius, des del meu punt de vista coherents amb la idea de considerar la interrupció voluntària de l'embaràs com un dret de la dona en la mesura que ningú es pot oposar a la seva decisió: ni els pares oposats a la interrupció voluntària de l'embaràs de la seva filla ni els facultatius que hi estan en contra donada la seva minoria relativa d'edat tindran capacitat d'interferència.

Els pares no podran imposar els seus criteris –o una espècie de càstig pel que entenen un pecaminosa relliscada– obligant l'adolescent a carregar la resta de la seva vida amb unes conseqüències en cap cas desitjades per ella. En fi, la norma planejada resulta d'una humanitat encomiable, ja que evita a una menor, per accident i/o per immaduresa, veure's sotmesa a la triple llosa de prosseguir la seva gestació, fer-se càrrec del nou ésser – o l'aberració històrica de donar-lo en adopció– i suportar l'oprobriós rebuig de la seva reticent família.

S'han alçat irades veus en contra d'aquesta formulació. Evitar

l'avortament solitari de l'adolescent de 16 anys està, doncs, en mans dels pares: ja que no es pot evitar l'embaràs, estar en condicions de donar l'amor generós per evitar un mal major és la millor solució. En cas que no sigui així, la llei decideix; com sempre.

*Catedràtic de Dret Penal de la UB